

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 383-1908)

Originalt emne

Kørsel

Kørsel/Omnibuskørsel

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 12. november 1908](#)
- 2) [Byrådsmødet den 26. november 1908](#)
- 3) [Byrådsmødet den 3. december 1908](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 12. november 1908 - side 20

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 383-1908)

Andragende om Anlæg og Drift af en elektrisk Omnibus rute mellem Dalgasavenue og Varnapavillonen.

Vestesen meddelte, at Andragendet var indgaaet saa sent, at det først Dags Morgen var kommet til Udvalget, hvor det derfor kun havde faaet en ren foreløbig Behandling. Han oplæste dernæst Andragendet og oplyste, at der efter Stadsingeniørens Beregning vilde medgaa 5-6000 Kr. mere end paaregnet til Vejanlæg foruden aarlig 400 Kr. mere til Vedligeholdelse og 500 Kr. til Vanding, hvis Omnibusruten kom i Gang. Der var altsaa Spørgsmaal om betydelige Udgifter, saa Udvalget maatte anmode om Lejlighed til at give Sagen en mere indgaaende Behandling.

Jakob Jensen troede, Udgiften vilde blive langt betydeligere, end Stadsingeniøren mente,

for skulde Vejen omlægges for Omnibusfærdsel, maatte den have Bredde som Strandvejen inde ved Byen, og man slap saa ikke med meget mindre end 66000 Kr. Under de nuværende pekuniære Forhold maatte man derfor sikkert være færdig med den Koncession. Dertil kom at den daglige Drift af Vejen vilde blive meget dyr med Vedligeholdelse og Vanding, saa alt i alt maatte man hellere lade den Sag ligge og vente, til Trafikken blev saa stor, at det kunde betale sig at forlænge Sporvejen.

Magnus Nielsen betonedede, at Foretagendet vilde have haft hans Sympati, hvis det kunde siges at faa nogen reel Betydning, men i Virkeligheden vilde den elektriske Omnibus ikke afhjælpe noget Savn, for ved Hjælp af Hyrevognene og Turistbaadene kunde man nu blive befordret ud til. Vama for 15 a 20 Øre. Udgiften til Vejanlæg vilde sikkert nærme sig stærkt til den af Hr. Jakob Jensen nævnte Sum, og man vidste desuden intet om, hvor stærk Omnibustrafikken vilde slide paa Vejen. Sagen burde dog næppe helt afvises uden for Udstillingens Vedkommende, men Brolægningsudvalget kunde senere forhandle med Konsortiet og se, hvad dette vilde give, for saa at komme med et bestemt Forslag.

Filtensborg syntes, Projektet saa ganske tiltalende ud, og at det vilde være rart, om det kunde gennemføres. Omnibusruten vilde have stor Interesse for Kommunen ved at gøre Villagrundene mellem Frederikshøj og Strandvejen mere salgbare, ligesom den selvfølgelig ogsaa vilde have Betydning for Varnapavillonen. Han vilde foreslaa, at Brolægningsudvalget fik Sagen tilbage til ny Overvejelse sammen med Andragerne.

Vestesen kunde ikke gaa med, hvis Udgiften skulde blive saa stor, som Hr. Jakob Jensen mente, men efter den flygtige Undersøgelse syntes Beløbene ikke uoverkommelige. Vejen op til Varna behøvede næppe at gøres saa bred som Strandvejen, kun ved de enkelte Vigepladser kunde der behøves større Bredde end den projekterede. Skulde man vente, til der blev lagt Skinner ud til Varna, kom man nok til at vente længe, for Sporvejene søgte aldrig Ruter, hvor der kun var Sommertrafik. Projektet forekom ham i det hele taget ikke afskrækkende, men nok værd at underkaste en nøjere Prøvelse.

Samuelson vilde helst have Sagen afvist, men der kunde jo intet ske ved at lade den gaa tilbage til Udvalget. Han troede ikke, Kommunen havde Raad til at gaa med. Omnibusruten var ikke strengt nødvendig, og Villagrundene vilde næppe stige, i alt Fald ikke i Forhold til det Vejen vilde koste. Den Slags Omnibusser var fuldt ud prøvede, og de var gode nok, men Vejen maatte sikkert omlægges i Strandvejens Bredde, saa den af Hr. Jakob Jensen nævnte Sum vilde nok gaa med.

Jakob Jensen vilde nødig bygge paa den flygtige Undersøgelse, der forelaa. Han havde set et saadant Forslag, der angik et Bolværk til 6000 Kr., blive til 30000 Kr. Driften af Omnibusruten kunde ikke anlægges uden ordentlige og kønne Veje, og det vilde være Vandalisme at anlægge en Forlængelse af Strandvejen med Siksakbredde. Dertil kom, at Vognene, der fuldt belastet vilde veje henimod 12000 Pund, vilde slide ganske betydeligt paa Vejen. Han troede ikke, det vilde vare længe, inden Sporvejen blev forlænget, for Sommerdriften kunde nok svare sig, og han ønskede, vedkommende Firma vilde udstille Omnibusserne paa Udstillingen.

Andragendet henvistes til fornyet Behandling af Brolægningsudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 26. november 1908 - side 10

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 383-1908)

Andragende om Anlæg og Drift af en elektrisk Omnibusrute mellem Dalgasavenue og Varnapavillonen.

Vestesen meddelte, at Brolægningsudvalget havde undersøgt de fire Punkter: 15 Øres Taksten, Vejforholdene, Leveringen af Elektricitet til samme Pris som til Sporvejsselskabet og Betalingskassesystemet. Angaaende det første Punkt var Udvalget enigt om, at 15 Øre ikke var nogen heldig Pris, men Andragerne fastholdt, at de maatte have Adgang til at opkræve den. Da Koncessionen imidlertid maatte indeholde en Bestemmelse om, at Byen skulde have en Del af Indtægten, var der Rimelighed for, at dette Spørgsmaal kunde ordnes ved Forhandling uden nævneværdig Vanskelighed. Hvad angik det andet Punkt, Vejene, vilde disses Istandsættelse, saa de kunde bære Omnibusdriften, ialt beløbe sig til godt 12000 Kr., naar man nøjedes med at udføre Vejen fra den ny Skovvej til Strandvejen i kun 15 Fods Bredde og forbeholdt den for Omnibuskørselen. Vejen vilde dog blive saaledes anlagt, at den, naar Byen ønskede det, kunde udvides i den fulde projekterede Bredde blot ved at foretage den nødvendige Udgravning. Dertil kom endvidere Vejens Behandling med Tjære, som vilde beløbe sig til 7450 Kr., hvilken Udgift Udvalget mente, Selskabet maatte bære. Merudgiften til Vejens Vedligeholdelse inclusive Vanding vilde efter de indhentede Oplysninger fra Mühlhausen beløbe sig til ialt 1440 Kr. aarlig, som Selskabet ogsaa burde betale. Andragerne var blevet tilkaldt, men kunde ikke paa staaende Fod akceptere

Forslaget. Dog stillede de sig ikke afvisende, men forbeholdt sig kun, at de 1440 Kr. maatte være Maksimum. Med Hensyn til Levering af Elektricitet kunde Udvalget tiltræde Andragernes Ønske om at faa Elektricitet til samme Pris som Sporvejsselskabet, dog med den Begrænsning, at Kommunen maatte have Ret til at benytte Opstanderne til et Par Ledninger, hvilket Andragerne kunde tiltræde. Med Hensyn til Retten til at benytte Betalingskassesystemet, antog Udvalget ikke, der kunde opstaa Vanskeligheder. Hvis Byraadet ønskede at forhandle videre med Andragerne, henstillede Brolægningsudvalget, at der i dette Øjemed blev nedsat et særligt Udvalg.

Jakob Jensen mente, det vilde være vanskeligt for Elektricitetsværket at sende Elektriciteten saa langt uden at benytte meget svære Kabler eller uden Etablering af en Fødestation, og at dette Forhold var en Grund til ikke at indlade sig paa Projektet. Dertil kom, at Billetprisen maatte siges at være meget høj, særlig da Turistselskabet havde bebudet, at det ønskede at anlægge en Bro ved Enden af Dalgasavenue, saaledes at man derfra med Baad kunde blive befordret til Varna for 10 Øre. Det forekom ham endvidere ikke, at der var Anledning til at lade Selskabet bruge Vejene gratis, ligesom han ikke troede det heldigt at anlægge Vejen fra den ny Varnavej til Strandvejen i kun halv Bredde. Behandlingen med Tjære vilde tilmed blive meget dyr. Alt i alt syntes det anførte tilstrækkeligt at vise, at det ikke vilde være formaalstjenligt at indlade sig med Selskabet.

Mikael Johansen mente, at Byraadet i i alt Fald skulde gaa ind paa at nedsætte et Udvalg til videre Forhandling med Andragerne. Omnibusruten vilde gavne hele Byen og ikke mindst Varnapavillonen, for hvilken den vilde bevirke en højere Lejeafgift. Baade direkte og indirekte vilde Ruten være til Fordel for Kommunen, ligesom den ogsaa betegnede et Fremskridt.

Simonsen syntes ikke godt, der kunde træffes nogen Beslutning nu, da Sagen var omfattende og ikke burde jages igennem, og da Medlemmerne ikke havde haft Lejlighed til at sætte sig ind i den. Hr. Vestesens Udtalelser saa ret skikkelige ud, men hvorvidt de, hvad Oplysningerne angik, var tilstrækkeligt funderet, kunde der være Tvivl om. Desværre syntes det, som om Sagen skulde jages igennem, og der var fra Ritzaus Bureau over hele Landet udsprede Notits om, at den Sag saa at sige var i Orden, saaledes at den endelige Vedtagelse kun var et Tidsspørgsmaal. Han haabede, at der kun laa et Ønske fra Aktionærerne til Grund for denne Notits, og tvivlede om, at Vejanlægene kunde foretages for de Beløb, Hr. Vestesen havde angivet. Det var Raadet bekendt, at man ikke ansaa det

for nødvendigt af Hensyn til Udstillingen at anlægge de 500 Alen Vej fra Strandvejen til Varnavejen, men skulde de anlægges, vilde Udgiften efter Stadsingeniørens Opgivelse til Skovudvalget blive 50 Kr. pr. løbende Alen, altsaa 30000 Kr. og ikke 12150 Kr. Byen var nu spændt godt for, hvad Udstillingen angik, saa den burde absolut ikke sætte sig i en saa betydelig Udgift, for at der kunde etableres en privat Omnibusdrift. Desuden vilde det være et stort Offer for Byen at levere Elektricitet til samme Pris, som den leveredes for til Sporvejselskabet. Bestemmelsen om, at Selskabet havde Ret til at tage en mindre Betaling end 15 Øre, var nærmest morsom. I det hele taget var der saa store Udgifter forbundet med denne Sag, at det syntes mindre forsvarligt at gaa med i disse Tider.

Filtenborg fandt Sagen saa god, at den fortjente nøje at overvejes i et Udvalg. Det ny Vejanlæg maatte alligevel komme, da det var indlemmet i Planen for Vejanlægene paa Marselisborg, og det vilde maaske bortset fra alt andet være rigtigst allerede i Aar at foretage dette Anlæg, da der ved det vilde blive fortræffelige Villagrunde til Salg. Forøvrigt var det en gammel Vedtagelse, at det kontante Overskud fra Marselisborg kunde anvendes til Vejanlæg, og der var for Tiden Overskud, hvoraf Pengene kunde tages. Enten Omnibussen kom eller ej, burde Vejen anlægges. I det hele taget syntes Byens Udgifter ved Omnibusruten ikke uoverkommelige, særlig da det var Udgifter, der vilde komme alligevel.

Vestesen oplyste, at Elektricitetsværket godt kunde føre højspændt Strøm ud til Varna til Kørsel. Alle var vist enig om at ønske Prisen, 15 Øre, nedsat, men man maatte dog passe paa, hvis man overhovedet vilde behandle Sagen, at sætte Vilkaarene saaledes, at Ruten kunde drives. Det var aldeles ikke mærkeligt, at Selskabet var interesseret i at sætte Betalingen ned, men naturligvis maatte der begyndes med en saadan Pris, at der var Udsigt til at skabe en Rente. Med Hensyn til Tjærebehandlingen forelaa der ret gode Oplysninger fra Udlandet og til Dels ogsaa fra København, og Udvalget havde ikke noget imod her at foretage et Forsøg. Første Overtjæring kostede naturligvis mest, men Udgiften til de senere vilde være aftagende. Selv om Turistselskabet slog en Bro ved Dalgasavenuen, var Trafikken dog allerede nu saa stor, at de eksisterende Befordringsmidler langt fra kunde klare den. Det var meget rigtigt, at hele Vejanlægget vilde koste 30000 Kr., men naar Vejen foreløbig kun skulde anlægges i 7 ½ Alens Bredde, passede de opgivne Summer ogsaa godt dermed, og det maatte udtrykkelig bemærkes, at ikke en Øre vilde være spildt, da Vejen blev anlagt med samme Profil, kun med en mindre Bredde. Alle de 12150 Kr. vilde kort sagt gaa med ad Aare alligevel. Han kunde ikke se, hvorfor dette Selskab ikke skulde have Elektricitet til samme Pris som Sporvejselskabet.

Jakob Jensen ønskede oplyst, om Leveringen af Kraft til Omnibusdriften vilde foraarsage en Udvidelse af Elektricitetsværket.

Vestesen besvarede dette Spørgsmaal benægtende.

Jakob Jensen kunde ikke tiltræde den foreslaaede Maade at anlægge Veje paa og troede ikke, Anlægget af den ny Vej, som den blev foreslaaet, vilde gøre Jorden salgbar. Efter de givne Oplysninger lod det imidlertid til, at Tanken om Omnibusruten vilde være værd at støtte, og han kunde derfor gaa med til at nedsætte et Udvalg, som vel nok vilde komme til et saadant Resultat, at det kom med Forslag om, at Byen selv skulde overtage Anlægget af Omnibusruten. Naar private Folk ønskede at stille sig i Spidsen for et saadant Foretagende, var der nogen Grund til at antage, at det vilde blive rentabelt. Da man i sin Tid forhandlede om Sporvejen, havde Taleren ligeledes ønsket, at Kommunen selv skulde tage Affære, og det samme ønskede han nu. Hvis det saa viste sig, at det gik godt med Omnibuskørselen paa denne korte Strækning, vilde det være let for Kommunen at anlægge Linier i de Gader, hvor Sporvognen nu ikke kunde komme. Ved en saadan Fremgangsmaade vilde man desuden undgaa at forøge Sporvejselskabets Koncession. Det glædede ham, at denne Sag var kommet saa sent frem, at den ikke kunde blive færdig, før Socialdemokraterne var i Flertal i Byraadet for efter de faldne Udtalelser saa det ud til, at det var en Sag, som nok var værd at tage op.

Mikael Johansen syntes ikke, man kunde kalde det et Offer at levere Kraft til Omnibusruten til samme Pris som til Sporvognene, idet Værket dog paa denne Pris havde en Avance. Han kunde ikke følge Hr. Jakob Jensen i den ny Betragtning og vilde bede Hr. Jensen ikke være altfor sikker paa, at Socialdemokraterne efter Suppleringsvalget var i Flertal i Raadet. Naar en Sag som denne skulde gøres til Politik, hørte alt op, men bortset derfra var det dog vist ikke helt fair af Byraadet at tage andre Folks Ideer. Han kunde vedblivende anbefale Nedsættelse af et Udvalg.

Nørgaard mente nok, at en saadan Sag kunde tages op af Byraadet, uden at den blev politisk, og syntes ikke, Hr. Jakob Jensen paa Forhaand kunde gaa ud fra, at Medlemmer fra anden Side vilde være imod den Løsning, Hr. Jakob Jensen tænkte sig.

Det vedtoges at nedsætte et Udvalg bestaaende af Formanden, Filtenborg, Jakob Jensen, Simonsen og Vestesen til at afgive Indstilling i Sagen.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 383-1908)

Indstilling fra Udvalget angaaende Omnibusdrift fra Dalgasavenue til Varna.

Formanden erindrede om, at Spørgsmaalet om Omnibusdrift var blevet henvist til et særligt Udvalg. Dettets Betænkning, som ganske vist var af negativ Art, forelaa nu og gik ud paa, at man paa den ene Side ikke kunde tilraade Byraadet at give Andragerne den ønskede Koncession, men paa den anden Side ej heller kunde tilraade at etablere kommunal Omnibusdrift, i hvert Tilfælde ikke uden en indgaaende Undersøgelse, der nærmest maatte foretages i Tyskland af sagkyndige. I sidste Øjeblik var der fra Konsortiet kommet et nyt Forslag, dergik ud paa, at Kommunen efter 20 Aars Forløb kunde overtage Materiellet til Taksationspris og efter 10 Aars Forløb, eller hvilket Aar derefter Byraadet maatte ønske det, til Taksationspris plus et nærmere angivet Tillæg. Om der skulde optages ny Forhandling med dette Forslag som Grundlag henstillede Udvalget ganske til Byraadet.

Jakob Jensen mente, at det sidste Forslag var det samme som en Koncession, og at intet Byraad vilde gaa ind paa foruden Taksationsprisen at give 16 % for hvert Aar, der blev knappet af. Saa vilde det være mere behageligt og mindre farligt for Byraadet at gaa ind paa en Udvidelse af Sporvejsselskabets Koncession, saaledes at dette Selskab førte Spor ud til Varna, for derved vilde dog vindes, at Befordringen for Publikum vilde blive billigere, da Sporvognen næppe kunde tænkes at tage mere end 10 Øre for Strækningen fra Dalgasavenue til Varna. Sporvejsselskabet ønskede imidlertid ikke at foretage dette Anlæg, vel sagtens fordi Anlægskapitalen nødvendigvis maatte afvikles i samme Tid som Hovedanlægget. Taleren vilde ikke sige, at Sporvejsselskabet og Konsortiet for Omnibusdrift stod i Forbindelse med hinanden, men Slægtskabet mellem dem syntes dog saa nært, at det var vanskeligt at skelne mellem dem. Hvis man meddelte den nu ønskede Koncession, og der saa senere kom et tredje Selskab, der ønskede at etablere Omnibusdrift vest om Byen, kunde det Byraad, der engang skulde overtage alt Materiellet, komme til at sidde net i det, for det vilde sikkert blive en dyr Sport at overtage det slidte Materiel. Derimod vilde det nok være en god Forretning for Kommunen selv at etablere Omnibusdriften, og det vilde

af Hensyn til Udstillingen være ønskeligt, at der paa den blev etableret Omnibuskørsel, saa Byen kunde muligvis stille Selskabet i Udsigt at overtage de Vogne, det eventuelt maatte anskaffe til Udstillingen. Efter denne vilde det nemlig ikke være vanskeligt for Byraadet at etablere Kørselen, da Vejen til den Tid sandsynligvis alligevel skulde sættes i Stand. En saadan Ordning kunde muligvis komme i Stand, da Andragerne havde oplyst, at Fabrikanten maaske vilde yde noget for at faa Omnibuskørselen frem paa Udstillingen. Den socialdemokratiske Side i Byraadet vilde, hvis der var Stemning derfor i Byraadet, gerne være med til at overtage Materiellet efter Udstillingen, ligesom den ogsaa mente det af Interesse at faa en nærmere Undersøgelse iværksat angaaende en Omnibusrute som den paatænkte.

Vestesen gjorde gældende, at der efter Konsortiets sidste Forslag ikke var Tale om en Koncession, men om en Overenskomst. Det var meget rigtigt, at Overprisen steg, jo tidligere Byen ønskede at overtage Materiellet, men det maatte dog erindres, at Tillæget var til Taksationsværdien, ved hvis Ansættelse der selvfølgelig blev taget Hensyn til Materiellets Tilstand. Grunden til Tillæget maatte søges i, at Selskabet maatte være forberedt paa, at det de første Aar kunde blive skralt nok med Fortjenesten, og selvfølgelig maatte et privat Foretagende bygges saaledes op, at Kapitalen turde indlade sig paa det. Noget andet var naturligvis, om Byraadet ikke ønskede, at det private Initiativ beskæftigede sig med Omnibusdriften. Han havde intet imod at gaa med til en nærmere Undersøgelse, hvis der skulde være Stemning for en saadan.

Nørgaard havde i Udstillingens Forretningsudvalg varmt anbefalet Sagens Fremme, men ellers holdt sig tilbage i denne Sag, fordi han egentlig ikke troede paa dens Rentabilitet, med mindre der fra Fabrikantens Side blev ydet betydelige Ofre, og af samme Grund kunde han heller ikke tilraade Kommunen selv at etablere Ruten. Han indsaa derfor ikke, hvilken Nytte en Undersøgelse skulde gøre, uden at man først havde Oplysning om, hvor meget Fabrikken vilde ofre for at faa Fabrikatet indført her i Landet.

Jakob Jensen var meget vel klar over, at Overprisen skulde sættes efter Taksationsværdien, men han vidste ogsaa af Erfaring, hvorledes en Taksation gik for sig, naar det var Kommunen, der skulde overtage privat Materiel.

Filténborg syntes, det var værd at optage en Forhandling med Konsortiet om Omnibuskørsel paa Udstillingen og Kommunens Overtagelse af Materiellet efter denne. Dersom Kommunen saa etablerede Ruten, vilde det rigtigste være at bortforpagte den paa

et vist Aaremaal til Sporvejsselskabet, da det næppe kunde betale sig for Kommunen selv at drive den.

Jakob Jensen fandt Tanken om bortforpagte Omnibuskørselen i højeste Grad forkastelig. Det kunde sikkert ikke være vanskeligt for Byen at knytte Driften af Omnibusruten sammen med en eller anden af Byens Institutioner, og maaske kunde man ogsaa for en billig Penge faa Sporvejsdirektøren til at lede Foretagendet.

Indstillingen vedtoges.

